Nr 200. **Kraków, Czwartek 1 Maja 1913.** **Rok XXXII.**

„Nowa Reforma“ wychodzi dwa razy dziennie.

Numer poranny wychodzi codziennie prócz poniedziałków i dni poświątecznych. — Numer popołudniowy codziennie oprócz niedziel i świąt.

PRENUMERATA WYNOSI:	rocznie	półrocznie	kwartalnie	miesięcznie
w Krakowie	24 koron	12 koron	6 kor.	2 kor.
w Austro-Węgrzech:				
z jednorazową przesyłką poczt.	32 „	16 „	8 „ 50 h.	2 „ 70 h.
z dwurazową „ „	38 „	19 „	9 „	3 „ 20 „
w Państwie Niemieckiem	36 „	18 „	9 „	3 „
w innych państwach	48 „	24 „	12 „	4 „

Prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać wprost do Administracyi „Nowej Reformy“ w Krakowie. Nr. rach. poczt. Kasy Oszczęd. 857.484.

Redakcya: ul. Jagiellońska 10. Administracya: ul. św. Anny 3. — Telefon Redakcyi i Administracyi Nr 41, dla rozmów zamiejscowych 1572.—Rękopisów nadsyłanych Redakcya nie zwraca.

We Lwowie sprzedaż numerów po 6 halerzy: w Biurze dzienników S. Sokołowskiego, ulica Jagiellońska 8 i w Biurze Plohna, ulica Karola Ludwika 9.

Cena numeru 4 hal., z przesyłką pocztową 6 hal.

NOWA REFORMA

NUMER PORANNY

Prenumeratę przyjmują:

zamiejscową: Administracya „Nowej Reformy“ i wszystkie urzędy pocztowe; miejscową: Administracya „Nowej Reformy“. — Główna trafika w Rynku. — Agencya J. Hopcasa i A. Salomonowej, ul. Szczepańska 9; Biuro dzienników M. Hupczyca, ul. Jagiellońska 7; Trafika w Sukiennicach.

Zamiejscową prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) przyjmują: we Lwowie Biura dzienników: A. Buchstab, ulica Karola Ludwika L. 21. — S. Sokołowski, ulica Jagiellońska ? — W Jarosławiu A. Amster. — W Tarnowie M. Rockach. — W Wiedniu: He[illegible] schmied (sprzedaż oddzielnych numerów), I Wollzeile 6. — M. Dukes Nachf., H[illegible] & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu). — R. Mosse (także w Berlinie, Hamburgu, Monachium i Norymberdze). — H. Schalek (Wollzeile). — W Paryżu Société Mutuelle de Publicité A. Lorette, directeur, Rue Rougem[illegible]t 4.

Ogłoszenia (inseraty) przyjmuje Administracya „Nowej Reformy“ za opłatą od miejsca wiersza drobnem pismem (petit) za pierwszy raz 20 h., za każdy następny raz po 15 h. — Nadesłane po 60 h. od wiersza za każdy raz.

Głosy publiczne po 2 kor. od wiersza. Układ tabelaryczny, cyfrowy, skomplikowany, pierwszy raz 40 hal.

Załączniki do „Nowej Reformy“ (prospekty, cyrkularze, ogłoszenia itp.) przyjmuje się za cenę 2 kor. od 100 egz. dla zamiejscowych, a 1 kor. od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów.

W przededniu wojny z Czarnogórą.

(Telegr. „Nowej Reformy“.)

(Stanowisko trojprzymierza. — Austrya wkroczy do Czarnogóry. — Rosya neutralna. — Ultimatum dotąd nie wręczone. — Plebiscyt w Skutari. — Oświadczenie Greya. — Równoległa akcya Włoch. — Posłuchania u cesarza. — Ekspedycya do Czarnogóry. — Wieść o koncentracyi wojsk rosyjskich).

Wiedeń, 1 maja.

Wczoraj mocarstwa trójprzymierza zawiadomiły mocarstwa trójporozumienia o postanowieniu zbrojnego wkroczenia Austryi do Czarnogóry.

Okazuje się teraz, że między mocarstwami obu grup panują bardzo poważne dyferencye, tak, że nie ma nadziei, aby dzisiejsza konferencya ambasadorów w Londynie mogła je usunąć. W tutejszych kołach miarodajnych zapewniają, że nawet jeżeli konferencya ambasadorów w Londynie zgodzi się w zasadzie na krok kollektywny wszystkich mocarstw przeciw Czarnogórze, **Austrya oświadczy, że nie może dłużej czekać i w każdym razie rozpoczyna odrębną akcyę.** Dalszy rozwój wypadków zależeć będzie od tego, czy Włochy przyłączą się do akcyi Austryi i czy Serbia zachowa się w danym razie biernie. Gdyby Austrya pozostała zupełnie odosobniona, a Serbia czynnie poparła Czarnogórę, sytuacya mogłaby się stać niebezpieczną także ze stanowiska międzynarodowego.

Na zapytanie, czy Rosya zawarła jakikolwiek układ co do dalszego rozwoju wypadków z powodu zamierzonego wkroczenia Austryi do Czarnogóry, dają w tutejszych kołach miarodajnych odpowiedź odmowną.

Ultimatum do tej pory nie zostało Czarnogórze wręczone.

Król Mikołaj zaproponował mocarstwom urządzenie w Skutari plebiscytu co do przynależności tego miasta. Austrya jednak tę propozycyę stanowczo odrzuciła.

„N. Fr. Presse“ donosi z Londynu i z Berlina, że na giełdach tamtejszych panowała tendencya spokojniejsza z powodu rzekomego oświadczenia Greya, iż uważa komplikacye międzynarodowe za wykluczone.

Ambasador włoski w Wiedniu ks. Avarna miał wczoraj kilkugodzinną konferencyę z ministrem spraw zagranicznych hr. Berchtoldem w sprawie ewentualnej akcyi Włoch równoległej z akcyą Austryi.

O godz. 3 po południu prezydent ministrów Stürgkh i minister wojny udali się do ministra spraw zagranicznych, u którego zabawili przeszło dwie godziny. Wiceadmirał Haus zaś był na posłuchaniu u cesarza. Wieczorem odbyło się u hr. Berchtolda ogólne przyjęcie dyplomatów.

„Die Zeit“ donosi o jakimś tajemniczym automobilu pruskim, który wczoraj w południe zjawił się w Schoenbrunnie i przed którym straż wojskowa dwukrotnie prezentowała broń. Dziennik nie podaje żadnych bliższych szczegółów o tym fakcie, zdaje się jednak wynikać z tego, że ambasador niemiecki Tschirschky był na długiem posłuchaniu u cesarza.

Z kół parlamentarnych donosi „Die Zeit“, że dzień dzisiejszy przyniesie ważne decyzye, — **wkroczenie jednak Austryi do Czarnogóry uważają za nieuniknione.** Czas trwania ekspedycyi do Czarnogóry obliczają co najmniej na cztery tygodnie. W związku z całą sprawą stała się aktualną kwestya góry Lovcen, która, jak wiadomo, została przez Czarnogórców silnie ufortyfikowana i zagraża Kotorowi. Austrya zamierza tę górę na stałe okupować.

Ruscy posłowie — donosi dalej „Die Zeit“ — opowiadają, że w Moskwie i innych wojskowych centrach rosyjskich odbywa się koncentracya wielkich mas wojska.

Budapeszt, 1 maja.

W kołach rządowych opowiadają, że ambasador austryacki oświadczy na dzisiejszem posiedzeniu ambasadorów w Londynie, że nie weźmie dalszego udziału w dyskusyi nad kwestyą Skutari. Jest nawet wątpliwem, czy ambasador austryacki sam złoży to oświadczenie i sądzą, że nastąpi to raczej za pośrednictwem Greya. Ambasador austryacki wziąłby udział w obradach konferencyi, gdyby na porządku dziennym stanęła kwestya pokoju między Turcyą a państwami bałkańskiemi.

Stanowisko trójprzymierza.

Paryż., 1 maja.

„Journal des Debats“ donosi: **Ambasadorowie trójprzymierza podjęli onegdaj w Paryżu i u innych rządów trójporozumienia krok, wskazujący na wyrażone przez Austro-Węgry z naciskiem życzenie, aby sprawa Skutari, obrażająca wprost mocarstwa, była możliwie szybko załatwiona.**

Jeżeli król Mikołaj nie uczyni zadość niedzielnemu zebraniu, powinno mu być przesłane **ultimatum, pozostawiające krótki termin.** Następnie nie pozostałoby nic innego, jak chwycić **się zarządzeń wykonawczych.**

Rosyjski ambasador odpowiedział na krok austro-węgierskiego kolegi, że Rosya, skoro podpisała notę, wręczoną w Cetynii, odmawia i nadal Czarnogórze prawa do Skutari, ale jest zapatrywania, że wszelka akcya wojskowa byłaby przedwczesnę i że wystarczą namowy, aby króla Mikołaja skłonić do ustępstw.

Sądzą, że w razie akcyi wojskowej Rosya nie mogłaby w niej wziąć udziału.

Żądania Austryi.

Londyn, 1 maja.

„Daily Tel.“ donosi z Cetynii: W poniedziałek o godz. 8 wieczorem poseł austryacki bar. Giessl zjawił się u króla Mikołaja na posłuchaniu i zażądał **imieniem Austryi natychmiastowego i bezwarunkowego opuszczenia Skutari.**

Król jednak oświadczył, że nie myśli ustąpić ze Skutari.

Hr. Berchtold — donosi dalej „Daily Tel.“ — **wystosował onegdaj w nocy ponownie notę cyrkblarną do mocarstw z zawiadomieniem o poczynionych krokach celem jaknajszybszego przeprowadzenia akcyi przeciw Czarnogórze.**

W dalszym ciągu wyraża dziennik obawy powstania międzynarodowych komplikacyj i donosi, że Berlin stara się swemi radami wstrzymać Wiedeń od zbyt pospiesznych kroków.

Paryż, 1 maja.

„Temps donosi, że poseł austryacki w Cetynii domagał się od rządu czarnogórskiego przeproszenia attache wojskowego austryackiego Hubkę przez ministra spraw zagranicznych za wyrządzoną mu zniewagę. W sprawie zamordowania ks. Palicza, domagał się poseł austryacki oprócz zadośćuczynienia wybudowania kaplicy na miejscu, gdzie ks. Palicz zginął. Rząd czarnogórski na żadne z tych żądań nie dał odpowiedzi.

Mandat dla Austryi i Włoch. Anglia weźmie udział w ekspedycyi.

Berlin, 1 maja.

„Loc. Anzeiger“ donosi z Paryża: Tutejsze koła informowane otrzymały rzekomo wiadomość, że dzięki energicznemu stanowisku Anglii różnice zdań między ambasadorami się zmniejszyły, tak, że można już obecnie mówić **o udzieleniu przez Europę Austryi i Włochom mandatu wojskowego co do wkroczenia do Czarnogóry. Anglia wzięłaby również udział w tej ekspedycyi. Austrya objęłaby operacye w północnej Albanii, Włochy zaś w południowej.**

Rząd czarnogórski przygotowuje, jak donosi dalej ten dziennik, rzekomo oświadczenie, iż rozwiązanie kwestyi skutarskiej pozostawia sprawiedliwości mocarstw.

Wiedeń. W tutejszych kołach informowanych oświadczają, że dotąd nie ma tam żadnych wiadomości, któreby potwierdziły doniesienie „Loc. Anzeigera“.

Konferencye dyplomatów.

Londyn, 1 maja.

Ambasador austro-węgierski hr. Mensdorf odbył wczoraj dwugodzinną konferencyę z ministrem Greyem. — Ambasador rosyjski hr. Benkendorf odwiedził po południu sekretarza państwa. Pełnomocnik czarnogórski Popowic zjawił się wczoraj również u ministra Greya.

Londyn, 1 maja.

Ambasador austryacki hr. Mensdorf-Pouilly złożył po południu drugą wizytę w urzędzie spraw zagranicznych. Ambasador wydaje w sobotę obiad, w którym wezmą udział król i królowa, sir Edward Grey, ambasador niemiecki ks. Lichnowsky z małżonką, książę i księżna Portland oraz były premier Balfour.

Opinia prasy londyńskiej.

Londyn, 1 maja.

W tutejszych kołach politycznych panuje na ogół usposobienie pesymistyczne z powodu kategorycznych oświadczeń rządu wiedeńskiego co do zamiarów Austryi wobec Czarnogóry. Prasa londyńska radzi Austryi nie przyspieszać akcyi przeciw Czarnogórze.

„Times“ wskazuje, że Rosya, która jest za odstąpieniem Skutari Albanii, przecież sprzeciwi się odrębnej akcyi Austryi przeciw Czarnogórze i co najwyżej zgodzi się na kollektywną akcyę wszystkich mocarstw.

Nie jest wykluczonem, że dzisiejsza konferencya ambasadorów po krótkiej naradzie odroczy się do poniedziałku.

Stanowisko Włoch.

Paryż, 1 maja.

„Temps“ donosi, że mimo sprzeciwienia się włoskiego ministra spraw zagranicznych San Giuliana, **rząd włoski zdecydował się przecież na udział w akcyi przeciw Czarnogórze, albowiem Austrya uważałaby odmowę w tej sprawie za sprzeniewierzenie się trójprzymierzu.**

Rzym, 1 maja.

„Tribuna“ ogłasza artykuł, podkreślający powagę sytuacyi i niebezpieczeństwa, wynikające z postępowania Essada paszy. Niebezpieczeństwo położenia wynika nie z braku jedności u mocarstw, ale z powolności i ociągania się. — Jestto najstalszy punkt koncertu europejskiego z czasu całego przesilenia. Dalsza zwłoka staje się dla mocarstwa najbardziej interesowanego nie możliwą. My — pisze dziennik — byliśmy zawsze przeciwni izolowanej akcyi Austro-Węgier. Staraliśmy się jej zapobiedz nie z braku zaufania, lecz ze względu na niebezpieczeństwa, jakie tkwią w takiej odsobnionej akcyi. Jednakże Włochy nigdy nie mogą dopuścić, by sytuacya na przeciwległym wybrzeżu morza Adryatyckiego miała być rozwiązaną bez ich udziału. Włochy nie mogą pozostać na boku, gdyż inaczej w przyszłości sameby siebie musiały oskarżać w razie, gdyby dalszy rozwój sytuacyi przyniósł szkodę ich najżywotniejszym interesom. Dziennik wyraża przekonanie, że Austro-Węgry trzymać się będą ściśle granic, wytkniętych dawnemi umowami.

Głosy prasy francuskiej.

Paryż. „Echo de Paris“ wyraża zdanie, że byłoby rzeczą Bułgaryi, Serbii i Grecyi, bez których Czarnogóra nie potrafiłaby zająć ani piędzi ziemi, przedsięwziąć natychmiast wszelkie wysiłki, aby skłonić króla Mikołaja do ustąpienia ze Skutari.

„Figaro“ pisze, że niezadowolenie Austro-Węgier ze stanowiska Czarnogóry jest usprawiedliwionem, skoro król Mikołaj nie zważa na notę, przedłożoną mu przed świętami i okazuje wielką lekkomyślność. Istnieje jednak nadzieja, że harmonia między mocarstwami zostanie utrzymaną nadal.

„Petit Republique“ ostro potępia wstrętne targi króla Mikołaja i Essada paszy. Dziennik pełen jest oburzenia, że wyniknąć może niebezpieczeństwo zatargu europejskiego z tej przyczyny, iż zuchwali awanturnicy i szantażyści jak bandyci podzielić chcą łup po dokonanej grabieży.

Współdziałanie państw bałkańskich.

Paryż, 1 maja.

„Temps“ donosi z Belgradu: Jeden z ministrów serbskich oświadczył, że **wszystkie cztery państwa bałkańskie solidaryzują się z Czarnogórą.**

Umowa serbsko-czarnogórska.

Paryż, 1 maja.

„Journal“ twierdzi, że **między Serbią a Czarnogórą przyszło do umowy w sprawie zaprowadzenia dualizmu w obu państwach, jednak z zatrzymaniem obu dynastyj.** Oba państwa miałyby wspólną finansową, wojskową i dyplomatyczną administracyę, wspólnego ministra wojny i wspólnego ministra spraw zagranicznych.

W Skutari.

Antivari, 1 maja.

Donoszą tutaj, że w Skutari budują bramę tryumfalną na przyjęcie króla Mikołaja.

Księstwo albańskie.

Konstantynopol, 1 maja.

Essad pasza i Dżawid pasza prawdopodobnie w najbliższych już dniach połączą się w Elbassan. Wojska ich liczą razem na 40.000 ludzi. Obaj wodzowie utworzą nowy rząd albański i ogłoszą powstanie autonomicznego księstwa albańskiego pod zwierzchictwem Turcyi.

Porta wobec Essada paszy.

Konstantynopol. Telegram Essada paszy opowiada dalej, że w Alessio oficerowie wojsk serbskich przyjęli go z wojskowemi honorami. Wysadził swoją artyleryę na ląd na południe od Alessio w oczekiwaniu okrętów, któreby ją przewiozły do Durazzo. On sam ze świtą cofnął się do Mati. Oprócz instrukcyi prosi także o pieniądze i środki żywności.

Natychmiast po otrzymaniu tego telegramu wysłała Porta do Essada paszy depeszę, wzywającą go, aby żołnierzy tubylców rozpuścił, a resztę wojsk odprawił do Bejrut. Gdyby wskutek blokady transport nie był możliwy, niech swoje wojsko wyprawi do Valony, gdzie się połączy z resztą armii zachodniej, stojącej pod rozkazami Dżawida paszy. Rząd turecki pośle do Valony pieniądze i środki żywności dla zaopatrzenia wojsk tureckich.

Zamordowanie Niazi beja.

Rzym. „Giornale d'Italia“ donosi z Brindisi: Znany wolnościowy bohater turecki Niazi bej i jego adjutant w chwili gdy onegdaj wieczór w Valonie chcieli się udać na pokład parowca „Adriatic“ aby odpłynąć do Brindisu, zostali na kładce do lądowania zabici wystrzałami rewolwerowemi. Mordercy oddalili się, nikt ich nie zatrzymywał.

W Valonie panuje wskutek tego morderstwa wielka obawa przed ewentualnemi represaliami Dżawida paszy, który był przyjacielem Niazi beja. Dżawid pasza znajduje się z 25.000 ludzi w okręgu Fieri między rzekami Semeni a Vissa. Zdaje się, że żądanie konsula włoskie, aby przysłano okręt do ochrony włoskich interesów, wypłynęło z tych obaw.

Przed zawarciem pokoju.

(Telegr. „N. Reformy“.)

Ateny. (Ag. ateńska.) Podczas ostatnich dwóch dni odbywały się długie narady ministrów, które dotyczyły kwestyj zagranicznych. Jak dzienniki donoszą, jest rzeczą prawdopodobną, że nota mocarstw, która zdaje się dzisiaj będzie wręczoną, zostanie odrzucona przez państwa związkowe, gdyby mocarstwa zamiast pośrednictwa chciały zaproponować interwencyę.

Ateny. (Ag. ateńska). Jak z dobrego źródła słychać, w preliminarze pokojowe wciągnięty będzie także warunek, że wszystkie osoby, które były poddanemi sprzymierzeńców a wydalone zostały przez Portę, mogą powrócić do Turcyi. Jest także prawdopodobne, że jeżeli Turcya zapłaci pewne odszkodowanie wojenne, jeńcy wojenni natychmiast zostaną jej odesłani.

Układ serbsko-bułgarski.

Sofia. „Mir“ dowiaduje się, że podstawą bułgarsko-serbskiego układu jest zasada narodowościowa. Przyszła serbsko-bułgarska granica została wyrysowaną na mapce z dołączeniem do układu. Bułgarya uznaje, że na północ i na północny zachód od gór Szar żywioł serbski jest tak dominującym, że co do tego obszaru wykluczone są wszelkie pretensye Bułgarów. Serbia uznaje, że nietylko obszary, położone na południu i na południowym wschodzie od obszaru spornego, ale także i sam obszar sporny zamieszkały jest przez ludność rdzennie bułgarską.

Rząd bułgarski, godząc się na żądania Serbii co do dopuszczenia obszaru neutralnego, postąpił w ten sposób tylko dlatego, aby kryć rząd serbski wobec szowinistów serbskich.

Przed rozwiązaniem Sejmu.

(Telefonem.)

Konferencye posłów. — Niedalekie rozwiązanie Sejmu. — O odroczenie Sejmu — Przyszły kierownik namiestnictwa — Próba nowych rokowań. — Termin nowych wyborów do Sejmu. — O rozwiązanie parlamentu.

Wiedeń, 1 maja.

Wczoraj przybył tu poseł K. Lewicki, który odbył po południu długą konferencyę z ministrem Długoszem. Także bawiący w Wiedniu posłowie polscy German, Stapiński i dr Leo konferowali z ministrem Długoszem. Na wszystkich tych konferencyach stwierdzono, że sytuacya wcale się nie zmieniła i nie ma widoków porozumienia, **wobec czego rozwiązanie Sejmu galicyjskiego powinno jaknajszybciej nastąpić.**

Jak jednak słychać, marszałek Gołuchowski stara się pozyskać rząd centralny dla myśli odroczenia Sejmu. Przeciw temu zamiarowi oświadczają się jednak stanowczo stronnictwa większości sejmowej, jak również pos. K. Lewicki, który wczoraj po południu konferował z prezydentem ministrów i ostrzegał przed dalszem przesuwaniem terminu nowych wyborów do Sejmu.

Dziś odbędzie się konferencya bawiących w Wiedniu przywódców polskich z ministrem skarbu Zaleskim.

W sprawie namiestnikowskiej nie zapadła jeszcze decyzya. Jako kandydatów, mających największe szanse objęcia kierownictwa namiestnictwa, wymieniają szefa sekcyi Gałeckiego i radcę namiestnictwa Ustyanowskiego.

Prezes Koła dr Leo zwrócił się do prezydenta Izby posłów Sylvestra z prośbą o odroczenie zwołanego na 6 b. m. posiedzenia konwentu seniorów ze względu na zwołane na ten sam dzień posiedzenie sejmowego Koła polskiego we Lwowie.

„Poln. Nachrichten“ donoszą ze Lwowa, że razem z ministrem skarbu Zaleskim udali się do Wiednia przywódcy autonomistów i grupy centrum, aby z bawiącymi tam przywódcami większości sejmowej nawiązać nowe rokowania. Jest jednak wątpliwem, czy zastępcy stronnictw większości zgodzą się na nowe rokowania wobec dotychczasowego stanowiska opozycyi. Termin nowych wyborów jest — jak donoszą „Poln. Nachrichten“, — już ustalony. Nowe wybory odbędą się w dniach od 23 do 30 czerwca.

Jak wiadomo, przed kilku dniami pojawiła się wiadomość, że opozycya Sejmu galicyjskiego porozumiewała się z partyą chrześcijańsko-socyalną w Wiedniu **celem rozpoczęcia wspólnej akcyi na rzecz rozwiązania parlamentu.** — W związku z temi wiadomościami stoi widocznie wczorajsze doniesienie „Prager Tagblattu“, że partya chrześcijańsko socyalna interweniowała przed kilku dniami u prezydenta ministrów celem uzyskania rozwiązania parlamentu. Chrześcijańsko socyalni spodziewają się bowiem, że nowe wybory do parlamentu przyniosą im znacznie większą liczbę mandatów.

Prezydent ministrów w odpowiedzi na te żądania wskazał na sytuacyę zagraniczną i oświadczył, że **rozwiązanie parlamentu nie jest obecnie wskazane.**

Z powodu tego stanowiska prezydenta ministrów, partya chrześcijańsko-socyalna uchwaliła wczoraj komunikat, w którym ostro krytykuje rząd i grozi opozycyą.

Zamknięcie Rady państwa?

Wiedeń, 1 maja.

„Die Zeit“ przynosi pogłoskę, pochodzącą rzekomo z kół parlamentarnych, iż w razie zbrojnego wkroczenia Austryi do Czarnogóry, sesya parlamentu będzie zamknięta.

Praga. „Deutscher Agrarblatt“ donosi, że rząd ma zamiar ze względu na rozbicie kompromisu w Galicyi i rokowań ugodowych w Czechach rozwiązać parlament, ponieważ niema widoków, aby parlament mógł obradować spokojnie.

Uwięzienie bar. Bispinga.

(Tel. „Nowej Reformy“).

Warszawa. Z polecenia prokuratoryi państwa aresztowano br. Jana Bispinga, jako podejrzanego o zamordowanie swego szwagra ks. Władysława Druckiego-Lubeckiego.

Telegramy

z dnia 1 maja.

1 Maja.

Wiedeń. Dzisiaj z okazyi 1 maja, odbędą się tutaj i na prowincyi zgromadzenia socyalistyczne, połączone z manifestacyami pokojowemi. Obawiają się jednak, że w Pradze i innych miastach czeskich, gdzie zwołane są zgromadzenia czeskich radykałów, przyjdzie do burzliwych zajść.

Odroczenie Sejmu dolno-austr.

Wiedeń. Sejm dolno-austryacki został wczoraj odroczony. Pos. Haumann-Mueller, Hofbauer i tow. wnieśli wniosek nagły, aby językiem wykładowym w szkołach ludowych i wydziałowych Austryi był język niemiecki. — Wniosek ten zmienili następnie wnioskodawcy na zwykły, poczem przekazano go komisyi.

Przedłożenia wojskowe w Niemczech

Berlin. Komisya budżetowa parlamentu niemieckiego przyjęła wniosek, aby utworzyć tylko 3 świeże pułki konnicy, — podczas gdy przedłożenie rządowe domagało się utworzenia 6 nowych pułków. Przeciw wnioskom głosował członek polski komisyi.

Pogorszenie w zdrowiu papieża.

Rzym. W stanie zdrowia papieża nastąpiło znowu lekkie pogorszenie.

Z Rady m. Krakowa.

Kraków, 1 maja.

Wczorajszemu posiedzeniu przewodniczył wiceprezydent Szarski.

R. m. Bartoszewicz wskazuje na bliską setną rocznicę zgonu ks. Józefa Poniatowskiego. Rada miasta Krakowa powinna osobnym obchodem uczcić tę rocznicę — mowca czyni wniosek o wezwanie sekcyi szkolnej, ażeby przedstawiła odpowiednie wnioski.

Propozycyę r. Bartoszewicza uchwalono.

R. m. Klemensiewicz domagał się, aby miejskie automobile ciężarowe pomalej jeździły przez ulice miasta, bo domy trzęsą się w posadach.

Dalsze interpelacye wnieśli r. m. Jarra i Kęsek.

Sprawy szkolne.

R. m. Konopiński, jako delegat do Rady szkolnej krajowej, odpowiada na interpelacyę, wniesioną na jednem z poprzednich posiedzeń Rady miejskiej przez r. m. Bujwida, w sprawie szkoły Córek Bożej Miłości na Pędzichowie. Delegat zawiadomił Radę szkolną krajową o tej interpelacyi r. m. Bujwida, skutkiem czego krajowy inspektor szkolny, po odbytej hospitacyi, udzielił w tej sprawie w Radzie szkolnej krajowej wyjaśnień, streszczających się w następujących punktach:

Zarówno szkoła ludowa, jak seminaryum nau-

szycielskie żeńskie, utrzymywane w Krakowie przez Córki Bożej Miłości, są zakładami prywatnemi z językiem wykładowym niemieckim, z obowiązkową nauką języka polskiego. Nadto w seminaryum niektóre przedmioty, co prawda, mniej wymagające wprawy w języku polskim, w tym języku są nauczane. Oba zakłady posiadają prawo publiczności. — Szkoła ludowa przeznaczona jest głównie dla dzieci oficerów i podoficerów niemieckiej narodowości, uczenice seminaryum nauczycielskiego otrzymują patent wyłącznie do szkół z językiem wykładowym niemieckim.

Otóż krajowy inspektor szkolny stwierdził, że nauczycielki zarówno świeckie, jak zakonnice, w obu tych zakładach, posiadają pełne kwalifikacye do nauki języka polskiego, która — zdaniem inspektora krajowego — we właściwych spoczywa rękach i czyni zadość przepisom szkolnym.

Dostawy miejskie.

Z porządku dziennego r. mag. Skrzyniarz przedstawił wniosek sekcyi ekonomicznej o przyjęcie oferty p. Ignacego Felczera z Płaszowa w sprawie dostawy zaprzęgów do odwozu beczek z nieczystościami kloacznemi dla zakładu czyszczenia miasta w ciągu roku 1913 po cenach: za odwóz jednej 2 m. beczki ze wszystkich dzielnic w dzień po 4 korony, w nocy po 6 koron. Wniosek uchwalono.

Rozszerzenie elektrowni.

Wiceprezydent Sare przedstawił wnioski komisyi gazowo-elektrycznej w sprawie powiększenia elektrowni miejskiej. Mowca przedstawił sprawozdanie komisyi (znane ze streszczenia, zamieszczonego wczoraj w naszym dzienniku; przyp. spraw.). Wnioski, które referent zaproponował do przyjęcia, są następujące:

1. Rada miasta uchwala powiększenie elektrowni miejskiej, które ma być wykonane najpóźniej do końca roku 1914 kosztem 2,250.000 koron i będzie obejmowało: a) zakupno parcelli sąsiedniej o wymiarach 1150 m. kwadr. od gazowni miejskiej; b) dobudowanie budynku fabrycznego do obecnej elektrowni przy ulicy św. Wawrzyńca; c) nowy wodociąg i ujęcie przy Wiśle; d) jedną turbinę z turbogeneratorem o sprawności 3000 kilowatów; e) dwa kotły parowe, każdy o powierzchni ogrzewalnej 500 metrów kwadr. z ekonimizerami; f) rurociągi, zbiorniki wodne, pompy zasilające i inne części potrzebne do uruchomienia całego urządzenia; g) tablicę rozdzielczą z potrzebnemi aparatami; h) dobudowanie budynku fabrycznego i mieszkalnego na podstacyi przy ulicy Łobzowskiej; i) baterye akumulatorów typu J 112 o pojemności 3000 amperogodzin przy 3-godzinnem wyładowaniu w miejsce baterii typu J 224; j) przetwarzacz o sprawności 1000 kilow.; k) agregat wyrównawczy tramwajowy i tablica rozdzielcza tram.

2) Na pokrycie powyższego wydatku uchwali Rada miejska zaciągnięcie pożyczki długoterminowej na skrypt dłużny lub hipoteczny zabezpieczenia w takiej wysokości, aby z niej można uzyskać kwotę 2,250.000 koron w gotówce.

3) Rada miasta upoważnia komisyę gazowo-elektryczną, względnie jej komitet wykonawczy do przeprowadzenia powyższych uchwał i wszelkich czynności z niemi połączonych.

R. m. Daszyński wyraża zadowolenie, że zerwano z projektem elektrycznym w Sierszy, któryby uzależniał miasto od kapitału obcego; przychylenie się do rozszerzenia na razie własnej elektrowni, daje nadzieję, że projekt Jazowska znajdzie się również niebawem na porządku dziennym. Oświadczywszy, że głosować będzie za przedłożonemi inwestycyami, domaga się mowca obniżenia cen elektryki. W końcu żąda mowca ustalenia bytu urzędników elektrowni przez zapewnienie im etatowych stanowisk.

R. m. Gertler oświadcza, że przedłożenie, nakładające tak wielki wydatek, powinno było być zatwierdzonem także przez sekcyę skarbową. Ponieważ rozszerzenie elektrowni, wedle referatu, koniecznem będzie dopiero w r. 1914, przeto mowca sądzi, że można sprawę na kiltygodni odroczyć i zażądać opinii sekcyi skarbowej.

R. m. Rosenblatt nie sądzi, aby brak opinii sekcyi skarbowej wpłynąć miał na uchwałę Rady; sekcya skarbowa z pewnością nic innego nie zdołałaby zaproponować co do pokrycia wydatków, jak zaciągnięcie pożyczki. (Wesołość).

R. m. Dąbrowski domagał się, aby magistrat do trzech miesięcy przedłożył wnioski w sprawie zetatowania posad urzędników elektrowni.

R. m. Maywalt podnosi, że sprawą zajmował się komitet gazowo-elektryczny już od lat dwóch, zarzut więc pewnych jakoby niedokładności, jest zupełnie nieuzasadniony. Rozwiane również powinny być wątpliwości, wynikające rzekomo z tego, że projekt nie przedłożono sekcyi skarbowej. Są to rzeczy fachowe, opracowane ściśle, co do pokrycia zaś wydatków, sekcya skarbowa nicby innego nie wymyśliła.

Przemawiali następnie r. m. Bujwid, Epstein, Gertler, Kosobucki, Schneider i inni.

Referent wicepr. Sare odpowiedział wyczerpująco na wszystkie podniesione wątpliwości, poczem wnioski komisyi uchwalono. Przyjęto dalej wniosek r. m. Daszyńskiego w sprawie zetatowania posad urzędników elektrowni i przedłożenia wniosków Radzie do 6 tygodni — i rezolucyę p. Kosobuckiego, aby po rozszerzeniu elektrowni, dostarczano tańszego prądu dla motorów rękodzielniczych.

Rozszerzenie etatu w gazowni.

R. m. Starzewski im. komisyi gazowo elektrycznej referował sprawę zetatowania 21 posad personalu pomocniczego gazowni miejskiej.

Po przemowie r. m. Federowicza i Maywalta wnioski uchwalono.

Regulacya ulic.

W dalszym ciągu posiedzenia zreasumowano uchwałę poprzednią co do szerokości ul. Nowowiejskiej w Nowej Wsi, a zatwierdzono obecnie istniejącą 10-metrową szerokość; zatwierdzono linie regulacyjne ul. Czerwonej na Warszawskiem.

Ochrona grot.

Na wniosek sekcyi ekonomicznej uchwalono: Celem ochrony grot przed zniszczeniem grot, położonych w okolicy Krakowa, czuwania nad utrzymaniem ich w należytem stanie, powołuje się do życia komisyę złożoną z następujących członków Rady miejskiej: Dra Stanisława Domańskiego, Dra Stanisława Ponikły, dra Ludwika Schneidra, inż. Władysława Turskiego i prof. Rosenblatta, a z poza Rady miejskiej: prof. Józefa Grzybowskiego, docenta dra Wiktora Kuźniara, dra Józefa Muczkowskiego, jako konserwatora, dra Stanisława Golińskiego, jako delegata Towarzystwa ochrony piękności m. Krakowa, dra Kazimierza Wójcika, profesora Demetrykiewicza.

Na posiedzeniu tajnem

zamianowano p. Eugeniusza Thora inżynierem w IX. randze przy Muzeum techniczno-przemysłowem; stałą dyrektorką miejskiej szkoły gospodarstwa domowego zamianowano p. Bolesławę Bieńkowską.

Na tem posiedzenie zamknięto.

W sprawie reformy ordynacyi wyborczej do Rady m. Krakowa.

Kraków, 1 maja.

Wydział Związku ekonomicznego urzędników, profesorów i nauczycieli zwołał wczoraj walne zgromadzenie swych członków w sprawie reformy ordynacyi wyborczej do Rady miasta Krakowa. W zgromadzeniu wzięło udział wielu członków, przybyło także kilku radców miejskich, między nimi poseł dr Ernest Bandrowski.

Po zagajeniu zgromadzenia przez prezesa Związku p. Zawadzkiego zabrał głos referent prokurator dr Lang i w wyczerpującym wywodzie przedstawił sprawę miejskiej ordynacyi wyborczej.

Mowca, przechodząc szczegółowo zasady obecnego systemu wyborczego, wykazał jego wady, zaznaczając, że nie odpowiada on już dzisiejszym warunkom gospodarczym, społecznym i politycznym. Następnie zajął się prawami, jakie ordynacya obecna nadaje urzędnikom, a więc przedewszystkiem inteligencyi, w stosunku do innych warstw społecznych. — Referent wykazał następnie, że ordynacya obecna, oparta na systemie kuryalnym, a więc na reprezentacyi interesów, prowadzi do partykularyzmu i tem samem do walki klas, że nie uwzględnia interesów najbiedniejszej części ludności miejskiej, która przecież szczególną winna być otoczona opieką.

Następnie wspomniał o stanowisku kobiet pod względem prawa głosowania i oświadczył się za przyznaniem kobietom czynnego i biernego prawa wyborczego.

Mowca wyraża przekonanie, że należy zerwać z dotychczasowym systemem kuryalnym, a idąc za wzorem większości miast w Austryi, oprzeć przepisy wyborcze na cenzusie podatkowym, połączonym z zasadą powszechności.

Wydział związku po dokładnem rozważeniu sprawy i zbadaniu licznych projektów i ustaw wyborczych przyszedł do przekonania, że tylko ten system cenzusu podatkowego odpowiada wymogom, rozważanym ze stanowiska obywatelskiego, według którego wszyscy, co płacą podatki, mają prawo głosu. Prócz tego istnieje jeszcze kurya powszechna.

Referent przedłożył zgromadzeniu następującą rezolucyę:

Wobec tego, że obecna ordynacya wyborcza do Rady m. Krakowa nie odpowiada zmienionym stosunkom gospodarczym, społecznym i politycznym Wielkiego Krakowa, że jest przestarzałą i niesprawiedliwą, walne zgromadzenie Związku ekonomicznego urzędników, profesorów i nauczycieli uważa reformę tej ordynacyi za nieodzowną i pilną.

Ze względu na stosunki miejscowe i stopień kultury ludności walne zgromadzenie uważa w danej chwili za jedynie odpowiedni projekt reformy wyborczej do gminy oparty:

a) na zasadzie cenzusu podatkowego;

b) powszechności.

Wyborcy mają być podzieleni na dwa Koła: opodatkowanych i nie opodatkowanych, przyczem inteligencyę nieopodatkowaną zaliczyć należy do jednego z oddziałów Koła opodatkowanych. Wybory winny być dokonywane w okręgach, odpowiadających okręgom, ustalonym w ordynacyi wyborczej do Rady państwa, przyczem ze względu na potrzebę ścisłego związania gmin przyłączonych z miastem, dzielnice nowe powinny być z dawnemi dzielnicami połączone.

Kobietom płacącym podatki, oraz należącym do inteligencyi, należy przyznać czynne i w drodze dalszej ewolucyi i bierne prawo wyborcze, z tem, że czynne prawo wyborcze winny wykonywać bezpośrednio.

Nad powyższą rezolucyą wywiązała się dyskusya. Przemawiali r. m. Hałatkiewicz jako reprezentant radzieckiego klubu urzędniczego, który podniósł, że celem przyspieszenia sprawy nowej ordynacyi wyborczej należy żądać, by sprawa reformy ordynacyi wyborczej nie była traktowaną łącznie ze sprawą raformy administracyjnej, panna Habichtówna imieniem kobiet, — prof. dr Bujwid, radca Maryan Starzewski, inżynier Rolle i wielu innych.

Mowcy godzili się zasadniczo z rezolucyą, proponowali jednak pewne drobne zmiany.

Z opozycyą wystąpił p. Wiesenberg, który domagał się, by sprawę przedłożono pad obrady ogólnego wiecu urzędniczego, a następnie wyraził obawy, że przy uwzględnieniu cenzusu podatkowego większość urzędników, szczególnie urzędnicy niższych rang, nie będą mogli zdobyć dla siebie odpowiedniego zastępstwa w Radzie miejskiej.

Po wyjaśnieniu, udzielonem przez prof. Weinera, przemawiał jeszcze prof. Stroński, poczem po końcowym wywodzie referenta, dra Langa, zgromadzeni uchwalili przedłożoną rezolucyę.

Celem uregulowania nakładu prosimy o możliwie najwcześniejsze nadesłanie prenumeraty.

Administracya „N. Reformy".

Kronika.

Kraków, 1 maja.

Kalendarzyk kościelny: Wniebowstąpienie P. J., Jakóba.

Kalendarzyk astronomiczny: Wschód słońca o godz. 4 min. 20; zachód o godz. 6 m. 56, długość dnia godzin 14 min. 36.

Prognoza stacyi meteorologicznej w Wiedniu: Pogodnie, skłonność do burzy, bardzo ciepło, południowo-wschodni mierny wiatr.

Teatr miejski imienia Słowackiego: po południu: „Grube ryby" — Klasyczne tańce (występ p. Jani Pol-Dolińskiej); wieczór: „Pani ze słonecznikiem".

Wieczór iluzonisty Balthazara w starym teatrze o godz. 8 wieczór.

Teatr miejski we Lwowie: po południu: „To moje dziecko"; wieczór: „Zuzia".

Następny numer naszego pisma, z powodu przypadającego dziś święta Wniebowstąpienia Pańskiego, wyjdzie w piątek po południu o zwykłej porze.

Mianowanie. „Wiener Ztg" ogłasza: Cesarz zamianował zwyczajnego prof. uniw. lwowskiego dra Maryana Smoluchowskiego zwyczajnym profesorem eksperymentalnej fizyki w uniwersytecie w Krakowie.

Odznaczenia. „Wiener Ztg" ogłasza: Cesarz nadał zwyczajnemu prof. uniwersytetu w Krakowie drowi Kazimierzowi Kostaneckiemu, profesorowi tegoż uniwersytetu drowi Józefowi Rosenblattowi oraz zwyczajnemu profesorowi uniwersytetu w Czerniowcach drowi Zygmuntowi Herzberg-Fränk'owi order żelaznej korony III klasy, zwyczajnemu profesorowi anat mil i fizyologii roślin w uniwersytecie krakowskim radcy dworu drowi Edwardowi Janczewskiemu z okazyi przeniesienia się w stały stan spoczynku krzyż komandorski orderu Franciszka Józefa, zwycz. profesorom uniw. lwowskiego drowi Ernestowi Tillowi i drowi Antoniemu Gluzińskiemu tytuł i charakter radców dworu.

100-rocznica śmierci ks. Poniatowskiego. Na posiedzeniu komitetu obchodu 3 Maja, które odbyło się wczoraj w lokalu Koła mieszczańskiego, prezes Straży polskiej, prof. M. Straszewski, poruszył sprawę uroczystego obchodu setnej rocznicy śmierci ks. Józefa Poniatowskiego pod Lipskiem w dniu 19 października b. r. w Krakowie. Komitet gorąco przyklasnął tej myśli i uchwalił jednomyślnie łącznie ze Strażą polską rozpocząć energiczne przygotowania celem doprowadzenia do skutku uroczystego obchodu.

Z „Sokoła" konnego. Wydział konnego oddziału „Sokoła" wzywa członków do wzięcia udziału w uroczystym obchodzie 3 Maja. Zgłoszenia przyjmuje najpóźniej do piątku godz. 7 wieczorem kancelarya oddziału (ul. Smoleńska). Strój uroczysty (dopuszczalny polowy). Zbiórka w sobotę o godz. 8 30 rano w lokalu własnym „Sokoła" konnego.

1 Maja obchodzi tutejsza partya socyalno-demokratyczna uroczystem zgromadzeniem ludowem na placu Groble o godz. 10 i pół przed południem. — Po zgromadzeniu odbędzie się demonstracyjny pochód do Rynku, po południu zaś festyn ludowy w parku dra Jordana.

Zebranie numizmatyków odbędzie się dzisiaj, o godz. 5 po południu, w hotelu Francuskim. Mówić będzie dr M. Gumowski na temat: „Podręcznik numizmatyki polskiej".

Jazda ordonansowa jednorocznych ochotników. Na zakończenie teoretycznego kursu urządziła d. 28 kwietnia szkoła rezerwowych oficerów pierwszej brygady artyleryi polnej bieg ordonansowy. Patrole, każdy po czterech jednorocznych, wyruszały w odstępach 10-minutowych z pod Zabierzowa, aby dowolnie obranemi drogami spiesznie przybyć na rakowicki plac ćwiczeń, gdzie po przeskoczeniu płotu następował wyścig do mety. — Zgromadzona tam licznie publiczność z kół cywilnych i wojskowych naszego miasta wyrażała się z uznaniem zarówno o „krótkich czasach", jak i o brawurze finishów.

Egzamina dojrzałości. Ze Lwowa telefonują: Egzamin dojrzałości w gimnazyum w Mielcu odbędzie się dnia 24 czerwca, zaś w żeńskiem gimnazyum w Nowym Sączu dnia 13 czerwca.

Przeniesienia. Ze Lwowa telefonują: Prezydent dyrekcyi poczt przeniósł komisarzy budownictwa Stanisława Daszyńskiego z Krakowa do Tarnopola, Juliana Gostwickiego z Przemyśla do Krakowa, Kazimierza Kowalewskiego ze Lwowa do Przemyśla, adjunktów budownictwa Romana Garwulińskiego z Tarnopola i Mieczysława Bączalskiego ze Stryja do Lwowa, Zdzisława Mołodeckiego ze Lwowa do Tarnopola, Mieczysława Mazanka ze Lwowa do Stryja, Włodzimierza Kozubka ze Lwowa do Tarnowa i elewów budownictwa Stanisława Dębickiego z Krakowa do Nowego Sącza, Edwarda Müllera ze Lwowa do Krakowa.

Ruch przejezdnych.

Kraków, 30 kwietnia.

NOWY HOTEL NARODOWY, własność dra Adamskiego, ul. Poselska, 22. (Gruntownie odrestaurowany. Parkiety, światło elektryczne, restauracya, łazienki i stajnia w miejscu. Pokoje o 1 łóżku od 1.80 do 3.50 K, z dwoma od 3.80 do 7 K.): Franciszek Ruczyński z żoną, Marya Kwiatkowska z Myślenic, Józef Blady, Feliks Leśniewski, Stanisław Pluciński z Kazimierzy Wielkiej, Józefa Bajorska, Zofia Święszkowa z Jordanowa, X. Władysław Ściskała ze siostrą z Bielska, Władysław Włoskowicz z żoną ze Lwowa, Stanisław Stankiewicz z Poręby Wielkiej, Aleksander i Adam Natterowie z Frysztaku, Jan Świerczek ze Sanoka, Jan Tuliński ze Skomielny Białej, Marya Niewiarowska z Tarnowa, Władysław Igielski, Karol Jan Góreczany ze Stanisławowa, Marya Słowczycka z Nowego Targu, Józef Kunze z rodziną z Kalwaryi, Edmund Bienert z Bielska.

HOTEL BELVEDERE, ulica Basztowa, l. 27, w pobliżu dworca kolej. (Pokoje od 2 koron. Łazienki, restauracya i kawiarnia na miejscu): L. Bonetti z Wiednia Michał Fischer z Żurawicy, Jan Tyszler z Starego Sącza, dr Władysław Kordyl z Gorlic, Emil Kolankiewicz z Rudnika, Eugeniusz Weiss z Brzostka, dr Tadeusz Grudzieński z synem z Miechowa, Czesław Piasecki, Otto Wandorski z Krakowa, Leonard Cojnek z Tryestu, Jan Platnicki, Ernest Hanak z Berna, Leon Leibowicz z Łodzi, dr Józef Dallet z Chrzanowa, prof. Walenty Goleniś, prof. Józef Gomółka z Nowego Sącza, Artur Goldman ze Lwowa, Ryszard Janusz z Fulnek, Marya Erzeska z córką z Kijowa, Roman Fischer z Grastlitz, Helena Majewska z Pragi, Ernest Kominik z Wiednia, Adolf Kreller ze Lwowa, Aleksander Steuermark z St Gallen (Szwajcarya), dr Adolf Reiss z Karlsruhe.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:
Michał Konopiński.

Kursa telegraficzne.

Wiedeń, 30 kwietnia. Kursa giełdy wiedeńskiej: Losy: a) procentowe: Austryac. zakładu kredytowego obl. prc. z r. 1880 3-proc. 292·—, Austryackiego zakładu kredyt. z obl. prc. z r. 1889 3-prc. 251·—, Uregul. Dunaju z 1870 r. 100 złr. 5-prc. 27.·—, Węg. Banku hip. po 100 złr. 4-prc. 288·—, Pożyczka serb. prem. po 100 fr. 5-proc. 113·—, b) bezprocentowe: Budapeszteńskie (Basilica) 4 złr. 27·50, Zakł. kred. dla h. i p. po 100 złr. 479·—. Clary złr. 40 m. k. 180·—, Pożyczka m. Lublany 20 złr. 64·—, Czerwonego krzyża austryack. tow. 10 złr. 51·—, Czerwonego krzyża węg. Tow. 5 złr. 33·—, Losy fund. arcyksięcia Rudolfa 10 złr. 88·—, Tureckie oblig. prem. kolei po 400 fr. 227·—, Tureckie oblig. prem. kolei pro, 223·50, Losy kom. m. Wiednia z 1874 r. 473·—.

Berlin, 30 kwietnia. Austryackie banknoty —·—. Spirytus —·—.

Paryż, 30 kwietnia. Renta 3-prc. 85·40. Mąka 38·05.

Frankfurt, 30 kwietnia. Austryack. kred. 193·25. Koleje państwowe 153 75. Disconto 180·75. Laura —·—.

Usposobienie silniejsze.

Wiedeń, 30 kwietnia. Cukier 22·30—22·40; 2 ·00—23·10 spokojny. Spirytus spokojny 59·00—60· 0. Nafta niezmieniona.

Z drukarni Literackiej w Krakowie. ul. Jagiellońska 10. Rządca drukarni L. K. Górski.